

Huumeet ja rikollisuus – monimutkainen suhde

Tavoitteena huumeisiin liittyvän rikollisuuden määrittelyminen

Huumeisiin liittyvän rikollisuuden torjuminen on tärkeä Euroopan unionin poliittinen painopiste. EU:n huumeaine-strategiassa kyseinen tavoite on määritelty keskeisenä toiminta-alueena yleisen korkean turvallisuustason saavuttamiseksi. Ennen kuin ongelman laajuudesta ja mahdollisten toimenpiteiden vaikutuksesta voidaan keskustella, on sovittava ongelman kuvaukseen käytettävästä yhteisestä käsitteistöstä. Tämä myönnetään myös EU:n huumeaine-toimintasuunnitelmassa (2005–2008), jonka yhtenä erillisenä toimena on nimenomaan sopiminen huumeaineisiin liittyvän rikollisuuden määritelmästä. Tässä tiedotteessa tarkastellaan erilaisia rikostyyppisiä, jotka saattaisivat olla luettavissa huumerikollisuuden yleisen määritelmän piiriin.

Rikolliset käyttävät huumeita muuta väestöä enemmän, ja ongelmakäyttäjät päätyvät usein rikollisiksi. Huumeaineiden ja rikollisuuden välinen suhde ei kuitenkaan ole yksinkertainen eikä suoraviivainen. Se ei myöskään ole yleispätevä: suuri osa rikoksensuorittajista ei ole sekaantunut huumeaineisiin, ja monet huumeriippuvaiset käyttäjät eivät tee rikoksia (muuta kuin huumeaineiden käyttö/hallussapito, mikäli se on kriminalisoitu).

Vaikka tutkimukset eivät osoita selvää yhteyttä huumeekokeilujen ja rikollisuuden välillä, ne osoittavat kuitenkin, että laittomiin huumeisiin sekaantuneilla on usein rikostausta. Tämä pitää paikkansa, kun kyse on nimenomaan huumeista, joihin eritoten liittyy riippuvuutta ja ongelmia, kuten heroiinista tai crack-kokaiinista. Tutkimukset ovat osoittaneet myös, että huumeriippuvaiset käyttäjät saattavat syyllistyä omaisuusrikoksiin pystyäkseen kustantamaan huumeidenkäyttönsä. Urarikollisella huumeet saattavat kuulua poikkeavaan

elämäntapaan, jolloin niiden hankkiminen on merkki vauraudesta ja asemasta. Joistakin saattaa näin tulla säännöllisiä tai riippuvaisia käyttäjiä, minkä seurauksena he saattavat sekaantua yhä enemmän rikollisuuteen tai huumeekauppaan. Rikollisuuden ja huumeidenkäytön välillä voidaan siis todeta vastavuoroinen voimistava vaikutus: normista poikkeavan rikollisen alakulttuurin jäsenillä on suurempi riski joutua ongelmiin huumeiden kanssa, ja huumeongelmaisilla on suurempi riski sekaantua rikolliseen toimintaan.

Tutkimuksissa on noussut esille useita riskitekijöitä (osa yhteisiä, osa ei) rikollisuuteen ja huumeidenkäyttöön sekaantumiseksi. Se, missä määrin yksilö omaksuu tavanomaisesta poikkeavan elämäntyylin, vaikuttaa tekijöihin (huumeaine-kohtaiset, yksilölliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja ympäristötekijät), jotka puolestaan määrittävät, jatkuuko, lisääntyykö vai loppuuko rikollinen toiminta ja huumeidenkäyttö yksilön elämän aikana.

Määritelmiä

Huumeisiin liittyvä rikollisuus voidaan jakaa neljään seuraavaan pääryhmään:

psykofarmakologiset rikokset: kertaluonteisesti tai kroonisesti käytettävien psykoaktiivisten aineiden vaikutuksen alaisena tehdyt rikokset.

taloudellisista syistä tehdyt rikokset: huumeidenkäytön rahoittamiseksi (tai huumeiden hankkimiseksi) tehdyt rikokset.

järjestelmällisesti toteutetut rikokset: laittomien huumeiden markkinoiden toiminnan yhteydessä osana huumeaineiden toimitusta, levitystä ja käyttöä tehdyt rikokset.

huumerikokset: huumeilainsäädännön (ja muun siihen liittyvän lainsäädännön) vastaiset rikokset.

Tärkeimmät havainnot

1. Huumeisiin liittyvällä rikollisuudella tarkoitetaan hyvin erilaisia asioita eri tieteenaloilla ja ammattikunnissa. Edellä esitetty määrittelyehdotus asian käsitteellistämiseksi kattaa neljä osa- aluetta.
2. Vaikka psykofarmakologinen väkivalta liitetään useimmiten alkoholinkäyttöön, laittomien huumeiden ja erityisesti piristeiden käyttäminen voi johtaa rikolliseen toimintaan, sillä se pahentaa olemassa olevia psykopatologisia ja sosiaalisia ongelmia ja saattaa lisätä paranoian ja psykoosien riskiä.
3. Taloudellisista syistä tehtyjä rikoksia on usein pidetty huumeriippuvuuteen läheisesti liittyvänä seurauksena, joten niiden vähentymisen katsotaan tavallisesti merkitsevän huumeriippuvaisiin käyttäjiin kohdistuneiden toimenpiteiden onnistumisesta.
4. Huumeaineiden markkinoilla esiintyy niiden laittomuuden vuoksi eräitä muitakin kuin huumeiden toimitukseen ja levitykseen liittyviä rikoksia, jotka usein ovat väkivaltarikoksia ja jotka saattavat vaikuttaa voimakkaasti tiettyyn kaupunginosaan tai paikallisyhteisöön.
5. Huumeilainsäädännön vastaisiin rikoksiin osoitetaan huomattava määrä lainvalvonta- ja rikosoikeusresursseja, mikä saattaa vaikuttaa muiden rikosten esiintymiseen, sillä tämä syö resursseja muilta aloilta.
6. Kansallisella tasolla on yritetty arvioida huumeisiin liittyvän rikollisuuden laajuutta ja suuntauksia, ja hankkeet osoittavat, että arviointiin liittyy monia ongelmia sekä käsitteellisiä ja metodologisia haasteita.

Huumeisiin liittyvän rikollisuuden määrittelyminen sen laajuuden ja toimintamallien arvioimiseksi

1. Huumeisiin liittyvän rikollisuuden määritelmä

Huumeisiin liittyvän rikollisuuden kaltaisen monitahoisen ilmiön yleinen määritelmä on väistämättä yksinkertaistus. Huumeisiin liittyvän rikollisuuden määrittelyminen on silti tarpeen, jos halutaan arvioida sen laajuutta, toimintamalleja ja suuntauksia. Huumeiden ja rikollisuuden välistä suhdetta on pyritty selittämään erilaisin mallein: rikollisuus johtaa huumeisiin; huumeet johtavat rikoksiin; huumeita ja rikoksia yhdistävä tekijä on niiden esiintyminen samanaikaisesti; huumeisiin ja rikoksiin vaikuttavat monet muut tekijät, ja niiden taustalta löytyy yhteinen syy. Käytännössä jokainen malli pätee joissakin tapauksissa, ja niitä voidaan soveltaa tiettyihin huumeita käyttäviin ja rikoksia tekeviin väestönsiin tai tietynlaisiin huumeisiin liittyviin rikoksiin. Tärkeintä on muistaa, että huumeiden ja rikollisuuden välinen suhde on muuttuva ja että se vaihtelee jopa samalla henkilöllä ajan mittaan.

Empiirisissä tutkimuksissa käytetään yhä useammin lähestymistapaa, joka perustuu Goldsteinin ehdottamaan, huumeiden ja rikollisuuden välistä suhdetta koskevaan kolmiosaiseen käsitteelliseen viitekehykseen. Kyseisessä mallissa huumeet johtavat väkivaltaan psykofarmakologisen, taloudellisen ja järjestelmällisen mallin yhdistelmän seurauksena. Vaikka se ei välttämättä kata kaikkia mahdollisia huumeiden ja rikosten välisiä syy-yhteyksiä, lähestymistapa tarjoaa hyödyllisen käsitteellisen viitekehyksen huumeisiin liittyvän rikollisuuden tarkastelemiseksi. Poliittisesta näkökulmasta on hyödyllistä ottaa mukaan myös oikeudellisen määritelmän malli, jossa huumausainelainsäädännön vastaiset rikokset ovat vielä yksi huumeisiin liittyvän rikollisuuden laji. Näin saatu neljästä huumausainerikosryhmästä muodostuva käsitelmä on perustana tässä käytetylle "huumeisiin liittyvän rikollisuuden" määritelmälle. Sen osatekijöitä käsitellään erikseen seuraavassa.

2. Psykofarmakologiset rikokset

Psykofarmakologisen mallin mukaan psykoaktiivisten aineiden kertaluonteinen tai krooninen käyttö voi aiheuttaa aggressiivista ja väkivaltaista käytöstä. Tällaisten huumeiden vaikutuksia ovat kiihtymys, ärtyisyys, pelkotilat/vainoharhaisuus, estojen katoaminen, rajut mielialavaihtelut, havainnointikyvyyn vääristymät ja huono arviointikyky, jotka voivat kaikki johtaa rikolliseen käytökseen. Tähän ryhmään on otettava mukaan myös uhrin omasta huumeidenkäytöstä johtuvat rikokset. Tällaiset rikokset eivät ole yhtä näkyviä, sillä monet niistä jätetään ilmoittamatta. Psykofarmakologisiin rikoksiin pitäisi kuitenkin lukea huumeiden vaikutuksen alaisen väkivallan lisäksi myös esimerkiksi seksuaalinen hyväksikäyttö, jonka uhri on psykoaktiivisen aineen alaisena, sekä näpistykset tai väkivaltaiset ryöstöt, jotka ovat mahdollisia siksi, että uhri on kykenemätön puolustautumaan ollessaan huumeiden vaikutuksen alaisena.

Monet tämänhetkistä tutkimuksista tukevat näkemystä, jonka mukaan alkoholipäihtymyksen ja psykofarmakologisten rikosten, erityisesti väkivallan, välillä on selvä yhteys. Kaukana alkoholin perässä tulevat tässä yhteydessä piristeet – kokaiini/crack ja amfetamiinit. Opiatien ja kannabiksen käytön ei yleensä katsota todennäköisesti johtavan psykofarmakologisiin rikoksiin, sillä kyseisillä huumeilla on taipumus vähentää aggressioita; vieroitusoireisiin liittyvä ärtyisyys sekä käyttäjien mielenterveysongelmat saattavat kuitenkin lisätä väkivaltaista käytöstä. Jotkin huumeet (esimerkiksi heroini, rauhoittavat aineet) saattavat jopa vähentää väkivallanpurkauksia ja aggressioita tietyillä yksilöillä.

Vaikka useimpien laittomien huumausaineiden farmakologia tunnetaan hyvin, väkivaltaiseen käytökseen johtavia mekanismeja ei ole täysin pystytty selvittämään. Eräiden aineiden, pääasiassa piristeiden, tiedetään kuitenkin aiheuttavan psykoottisia käytöstiloja, ja ne saattavat pahentaa käyttäjällä ennestään olevia käyttäytymisongelmia. Millään

"Huumeisiin liittyvän rikollisuuden vähentämisen tarve on tunnustettu tärkeäksi poliittiseksi tavoitteeksi Euroopassa. Huumeisiin liittyvän rikollisuuden selkeän määritelmän hyväksyminen on välttämätön ensimmäinen askel, ennen kuin voimme laatia menetelmiä ongelman todellisen laajuuden sekä poliittisten linjaustemme ja toimintamme vaikutusten arvioimiseksi."

**Marcel Reimen, puheenjohtaja
EMCDDA:n hallintoneuvosto**

psykoaktiivisella aineella ei kuitenkaan voida sanoa olevan yleispäteviä rikollisuuteen johtavia ominaisuuksia, ja psykoaktiivisten aineiden käytön vaikutus käyttäytymiseen riippuu sekä yksilöllisistä että ympäristöön liittyvistä tekijöistä.

3. Taloudellisista syistä tehdyt rikokset

Riippuvuus kalliista huumausaineesta voi johtaa siihen, että käyttäjät turvautuvat rikollisiin keinoihin saadakseen rahaa huumekulutuksensa kustantamiseksi. He saattavat syyllistyä yhteisymmärryksessä tehtäviin rikoksiin, kuten huumekauppaan tai prostituutioon (mikäli se on kriminalisoitu), tai omaisuusrikoksiin (esimerkiksi myymälävarkaudet, ryöstöt, murtovarkaudet). Joskus rikoksentehtäjät saavat korvauksensa huumeina. Tähän huumausainerikosten ryhmään kuuluvat myös lääkemääräysten väärentäminen ja huumeidenkäyttäjien tekemät apteekkimurrot, joista molemmat ovat keinoja saada lääkkeitä, joita käytetään laittomien tuotteiden korvikkeena.

Vaikka monet huumeidenkäyttäjien tekemät omaisuusrikokset ovat äkillisiä päähänpistoja, joihinkin tarvitaan enemmän taitoa ja jopa erikoisosaamista. Esimerkiksi väärentäminen ja kavaltaminen ovat talousrikoksia, jotka edellyttävät tietynlaista ammatillista toimintaympäristöä.

Tähän ryhmään kuuluville rikoksentehtäjille rikos on "pakottava" eli riippuvuuden sanelema. Siihen luetaan kaikki ne rikoksentehtäjät, joiden huumeidenkäyttö on

rahoitettava laittomin tuloin. Tämä riippuu käytettävien aineiden tyypistä, käyttötavoista, sosioekonomisesta tilanteesta ja elämäntyylin poikkeavuudesta. Kaikki kalliista huumeista riippuvaiset eivät syöllisty talousrikoksiin – he saattavat säännellä käyttöönsä rahatilanteensa ja huumeiden hintojen mukaan, pyrkiä kasvattamaan laillisia tulojaan (sosiaaliavustukset, työ, esineiden panttaaminen) tai välttää menoja hyödyntämällä kaikki mahdolliset luontoisetuudet (majoitus, ateriat jne.). Monet huumeidenkäyttäjät yhdistelevät kaikkia näitä keinoja.

4. Järjestelmällisesti toteutetut rikokset

Järjestelmällisillä rikoksilla tarkoitetaan pääasiassa laittomien huumausainemarkkinoiden toiminnan yhteydessä osana huumausaineiden toimitusta, levitystä ja käyttöä esiintyviä väkivallantekoja (esimerkiksi pahoinpitelyt, murhat). Väkivaltaa käytetään hallintastrategiana monenlaisissa tilanteissa: aluekiistoissa, rangaistuksena petoksista, velan perimiskeinona ja yhteydenotoissa poliisin kanssa. Huumeiden tuottaja- ja läpikulkumaissa, joissa oikeusvaltio ei ole horjumaton, järjestelmällisiä rikoksia ovat myös esimerkiksi yritysten, hallitusten ja pankkijärjestelmien lahjonta sekä huumekauppioiden tekemät rikokset ihmisyyttä vastaan.

Järjestelmään liittyvä väkivalta on kytköksissä kieltolainsäädäntöön, sillä se johtuu pääasiassa valtavia voittoja tarjoavien markkinoiden laittomasta luonteesta: niihin osallistujat eivät sovelta tavanomaista yrityslainsäädäntöä. Suoraa yhteyttä huumeidenkäyttöön ei ole, eikä ole yleisesti ottaen täysin selvää, johtavatko huumeet (kauppa ja käyttö) järjestelmällisesti toteutettuihin rikoksiin vai päinvastoin tai ovatko ne edes saman yleisen elämäntyylin osatekijöitä. Väkivallan yleisyys huumausainemarkkinoilla saattaa kuitenkin kasvattaa todennäköisyyttä, että huumeidenkäyttäjistä tulee väkivaltarikosten tekijöitä tai uhreja.

Eräät tarkkailijat ovat esittäneet, että suuri osa huumeisiin liittyvistä rikoksista, etenkin väkivaltarikoksista, johtuu markkinavoimista. On kuitenkin todennäköisempää, että

järjestelmällinen rikollisuus noudattaa syklistä kiertoa, joka seuraa tiettyjen huumausainemarkkinoiden muutoksia: esimerkiksi muutoksia huumeiden kysynnässä ja tarjonnassa, kannattavuudessa tai yhteisöllisissä normeissa, jotka liittyvät väkivaltaisen käyttäytymisen hyväksymiseen tai torjumiseen.

5. Huumerikokset

Huumausaineisiin liittyvän lainsäädännön rikkomuksia voivat olla huumeiden käyttö, hallussapito, viljely, tuotanto, tuonti ja kauppa, mutta myös muut huumeisiin liittyvät rikokset, kuten huumeiden esiateiden laitton valmistus ja kauppa tai rahanpesu. Tähän huumeisiin liittyvien rikosten ryhmään luetaan myös huumausaineiden vaikutuksen alaisena ajaminen.

Huumeisiin liittyvää rikollisuutta koskeissa tutkimuksissa on usein jätetty huomioimatta huumelainsäädännön rikkomukset, koska huumeiden ja rikosten välinen yhteys on luonteeltaan hyvin erilainen: huumeet ja rikollisuus ovat tässä tapauksessa toisiinsa kytköksissä lainsäädännön määritelmän eivätkä keskinäisen vaikutussuhteen perusteella. Kyseisten rikosten edellytyksenä on se, että tietyt psykoaktiiviset aineet ovat kiellettyjä. Tiettyjen huumeiden laitonta asemaa onkin syytä tarkastella, sillä se on yksi huumemarkkinoiden väkivaltaisuuteen vaikuttava tekijä, ja se voi pahentaa taloudellisista syistä tehtäviä rikoksia huumeiden hintojen noustessa. Lisäksi huumerikoksiin osoitetaan huomattava osuus lainvalvonta- ja rikosoikeusjärjestelmän toimista ja resursseista.

Huumeidenkäyttö voi vaikuttaa epäsuorasti myös muihin rikoksiin kuin huumelainsäädännön rikkomuksiin. Taloudellisesta näkökulmasta katsottuna rikos on reaktio hintoihin ja kannustimiin, joten lisäys huumelainsäädännön noudattamisen valvontaan käytettävien resurssien osuudessa vähentää muihin rikoksiin käytettävissä olevia resursseja. Näin kyseiset rikokset ovat kustannuksiltaan suhteessa alhaisempia (kiinnijäämisen mahdollisuus on pienempi ja vankeusaika lyhyempi), jolloin niitä saattaa esiintyä enemmän.

6. Huumeisiin liittyvän rikollisuuden mittaaminen – kysymykset ja haasteet

Huumeiden käytön/kaupan ja rikollisuuden välisiä suhteita on tutkittu monissa tutkimuksissa – enimmäkseen Yhdysvalloissa. Tutkimuksissa on yleensä tarkasteltu rikollisen käyttäytymisen malleja esimerkiksi huumehoidossa tai vankilassa olevien väestöryhmien keskuudessa, joten ne eivät ole antaneet kokonaiskuvaa huumeiden ja rikollisuuden välisistä monimutkaisista suhteista koko väestössä.

Kun pyritään arvioimaan minkä tahansa rikostyyppin todellista kokonaismäärää, luvun päättelyminen pelkkien ilmoitettujen tapausten perusteella on aina vaikeaa, ja erityisen vaikeaa se on huumeisiin liittyvissä rikoksissa. Huumelainsäädännön rikkomukset muodostavat selvän poikkeuksen, mutta muissa tapauksissa sitä, voidaanko ilmoitetun rikoksen katsoa olevan huumeisiin liittyvä rikos, ei välttämättä arvioida tai kirjata muistiin. Tästä syystä viralliset rikostilastot eivät juuri ole avuksi arvioitaessa nimenomaan huumeisiin liittyvän rikosongelman laajuutta. Joissakin tutkimuksissa on kuitenkin pyritty arvioimaan huumeisiin liittyvien rikosten osuutta erityyppisistä rikoksista ja päättelyä sen perusteella huumeisiin liittyvien rikosten kokonaismäärää.

Erityisen vaikeaa on arvioida huumeiden ja rikollisuuden välisen yhteyden luonnetta ja etenkin sitä, onko toisen käyttäytymisen esiintyminen riittävä siihen, että toinenkin esiintyy (suora syy-yhteys), vai onko se pelkästään tarpeellinen (heikko syy-yhteys). Kaikissa huumausaine- ja rikostutkimuksissa on joka tapauksessa erotettava toisistaan syy-yhteys näiden kahden käyttäytymisen välillä koko elinkaaren aikana (ajallinen järjestys) ja vain siinä tietyssä tilanteessa, jossa rikos on tehty.

Ehdotetut neljä huumeisiin liittyvien rikosten ryhmää ja niiden pohjana olevat mallit eivät sulje toisiaan pois. Sekä mallit että rikosryhmät voivat olla päällekkäisiä samoin kuin niiden tarkoittamat kohderyhmätkin. Ryhmittelyn tarkoituksena onkin pikemmin esittää ”ideaalityyppejä”, joiden avulla pystytään hahmottamaan huumeisiin liittyvää rikollisuutta ja tekemään vertailuja.

Teemana huumeet – Drugs in focus on tilannekatsausten sarja, jota julkaisee Euroopan huumeaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus (EMCDDA) Lissabonissa. Tilannekatsaukset julkaistaan kuusi kertaa vuodessa Euroopan unionin 23 virallisella kielellä sekä turkiksi ja norjaksi. Alkuperäinen kieli on englanti.

Maksuttomien tilausten yhteydessä pyydetään tarkentamaan sähköpostin välityksellä (publications@emcdda.europa.eu), mitä tietoja tarvitaan.

Rua da Cruz de Santa Apolónia, 23–25, P-1149-045 Lisboa
P. (351) 218 11 30 00 • F. (351) 218 13 17 11
info@emcdda.europa.eu • <http://www.emcdda.europa.eu>

Johtopäätökset

Huumeisiin liittyvän rikollisuuden määrittäminen: poliittisia näkökohtia

1. Rikoksiin syyllistyvät huumeidenkäyttäjät seuraavat erilaisista tekijöistä ja olosuhteista riippuen erilaisia reittejä, joista jokainen voi ilmaista erilaista yhteyttä huumeiden ja rikollisuuden välillä (tai ei mitään yhteyttä). Huumeisiin liittyvän rikollisuuden torjumiseksi tarvitaan siten monitahoisia, eriytettyjä ja kohdennettuja ratkaisuja.
2. Huumeiden ja rikollisuuden välisten yhteyksien ymmärtäminen ei ole kiinnostavaa vain teoreettisesti, vaan sillä on myös syvällisiä poliittisia vaikutuksia, sillä kyseisten yhteyksien tunteminen määrittää sen, miten yhteiskunta reagoi huumeaineerikollisuuteen. Siksi on tärkeää tukea huumeiden ja rikollisuuden välistä yhteyttä ja sen eri ilmenemismuotoja käsittelevää tutkimusta Euroopassa sekä määrittää tutkimuksen pohjalta huumeisiin liittyvän rikollisuuden torjuntakeinoja.
3. Huumeisiin liittyvien rikosten määritelmä on väistämättä yksinkertaistus, jossa ei voida ottaa huomioon huumeiden ja rikollisuuden välisen suhteen monitahoista kokonaiskuvaa, mutta huumeisiin liittyvän rikollisuuden selkeä määritelmä on välttämätön ennakkoehto arvioinnin tekemiselle.
4. Euroopassa on laadittava useiden lähteiden malleihin perustuvia toimivia menetelmiä huumeisiin liittyvän rikollisuuden laajuuden ja toimintamallien sekä suuntauksien arvioimiseksi.
5. Kansalliset arviot huumeisiin liittyvän rikollisuuden laajuudesta ja toimintamalleista ovat tärkeitä huumeiden yhteiskunnallisia kustannuksia käsittelevien tutkimusten mielekkyyden varmistamiseksi, sillä kyseisissä tutkimuksissa ei kovin usein pystytä ottamaan huomioon muita rikoksia kuin huumeaineelainsäädännön rikkomukset.
6. Menetelmät, joilla arvioidaan huumeisiin liittyvää rikollisuutta, auttavat arvioimaan paremmin myös huumeisiin liittyvän rikollisuuden vähentämiseen eli huumeiden kysynnän vähentämiseen (hoito, haittavaikutusten vähentäminen) ja rikollisuuden ehkäisyyn/vähentämiseen (tilannekohtainen rikosten ehkäiseminen, vaihtoehdot vankeudelle, yhteiskunnallinen rikosten ehkäiseminen) tarkoitettujen toimenpiteiden vaikutuksia.

Keskeiset lähteet

- Barré, M.-D., Richard, D. ja Senon, J.-L.**, *Délinquance et toxicomanie*, Revue documentaire Toxibase, Lyon, nro 2, 1997.
- Bean, P.**, *Drugs and crime*, Willan Publishing, Devon, 2002.
- Bennett, T. ja Holloway, K.**, "Disaggregating the relationship between drug misuse and crime", *The Australian and New Zealand Journal of Criminology*, nide 38(1), s. 102–121, 2005.
- Brochu, S.**, *Drogue et criminalité – Une relation complexe*, Perspectives criminologiques, Presse de l'Université de Montréal, Presse de l'Université d'Ottawa & Presse de Boeck Université, Montreal/Bryssel, 1995.
- Connolly, J.**, *Drugs and crime in Ireland*, yleiskatsaus 3, Health Research Board, Dublin, 2006.
- Da Agra, C.**, *Entre droga e crime: actores, espaços, trajetórias*, Coleção Comportamentos, Editorial Notícias, Lissabon, 1998.
- Goldstein, P. J.**, "The drugs/violence nexus: a tripartite conceptual framework", *Journal of Drug Issues*, nide 15, s. 493–506, 1985.
- MacCoun, R., Kilmer, B. ja Reuter, P.**, "Research on drugs-crime linkages: the next generation", *Towards a drugs and crime research agenda for the 21st century, Special report*, erityisraportti, US Department of Justice, Washington DC, 2003.
- Stevens, A., Trace, M. ja Bewley-Taylor, D.**, *Reducing drug-related crime: an overview of the global evidence*, raportti 5, The Beckley Foundation Drug Policy Programme, Witley, UK, 2005.
- White, H. R. ja Gorman, D. M.**, "Dynamics of the drug-crime relationship", *Criminal Justice 2000*, nide 1, The nature of crime: continuity and change, s. 151–218, US Department of Justice, Washington DC, 2000.

Verkkolinkit

Australian Institute of Criminology, Australia:

DUMA-hanke (drug use monitoring, huumeidenkäytön seuranta): <http://www.aic.gov.au/research/duma/>

DUCO-hanke (drug use careers in offenders, rikollisten huumeidenkäyttöhistoriat):

<http://www.aic.gov.au/research/projects/0019-intro.html>

Yhdistyneen kuningaskunnan sisäministeriö:

Drug Harm Index (huumeiden haittavaikutuksista kertova indeksi): <http://www.homeoffice.gov.uk/rds/notes/rdsolr2405.html>

Julkaisutoimisto
Publications.europa.eu

VIRALLINEN JULKAISIJA: Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto
© Euroopan huumeaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus, 2007
JOHTAJA: Wolfgang Götz
TOIMITTAJA: Peter Fay
TEKSTI: Chloé Carpentier
GRAAFINEN SUUNNITTELU: Dutton Merrifield Ltd, UK
Printed in Belgium